

POVÁLEČNÉ POMĚRY V ČESKOSLOVENSKÉ ARMÁDĚ NA PŘÍKLADU ASPIRANTŮ

TOMÁŠ ŘEPA

The aim of this study is to probe into post-war events in Czechoslovakia with regard to the conditions in the Czechoslovak army. The group on which this dissertation is based are mainly aspirants, that is waiters, university students in the rank of non-commissioned officer. It is interesting to look at this group of members of the army, how they were described and evaluated in reports in the post-war period and in what actions they were deployed. Such a view also shows us political influences in the army, especially the communists were very critical of the conditions in the army. As it turned out later, it was already a question of gradual control of the most important institutions in the state. And this process was subsequently completed in February 1948.

Keywords: Czechoslovakian army, army forces, security, political propaganda, aspirants

Úvodem

Cílem této studie je sonda do poválečného dění (ohraňčeného roky 1945 až 1947) v Československu s ohledem na poměry v československé armádě. Skupina, o kterou je toto pojednání opřeno, jsou zejména aspiranti, tedy čekatelé, vysokoškoláci v hodnosti poddůstojníka (při jejich vojenské přípravě na hodnost důstojníka v záloze), jak je definovala už meziválečná československá armáda. Byli bráni jako jakýsi důstojnický dorost, tedy možná budoucí elita armády. Je zajímavé se právě na tuto skupinu příslušníků armády podívat, jak byli popisováni a hodnoceni v hlášeních v poválečném období a do jakých akcí byli nasazováni. Zvolenými metodami zpracování jsou přímá metoda archivních pramenů, a to zejména provenience Vojenského historického archivu v Praze. Nápomocna je i sekundární literatura k tématu. Do tématu poměrů armády po květnu 1945 nám také výrazně promlouvá politické pnutí, které vyplývalo z rozdílných představ jednotlivých stran Národní fronty o směřování země po skončení druhé světové války. Specifická pozice je zejména u představitelů a členů KSČ, kteří již dlouhodobě plánovali převzetí moci ve státě, a to jakýmikoliv prostředky. K tomu posloužilo hned několik různých situací, kterých se komunisté propagandisticky chopili a snažili se je vytěžit.¹ Přitom výrazně zasahovali i do budoucí podoby armády, jejíž směřování prosovětským směrem stejně jako celého Československa bylo nakonec završeno v únoru 1948.

---

¹ Jednou z mnoha takových akcí byly i pohyby v pohraničí a následný přechod tzv. banderovců přes Československo zejména mezi léty 1945 a 1947. Více k tématu ŘEPA, T.: *Banderovci. Politické souvislosti, následky zneužití tématu komunistickou propagandou, návaznost na hybridní konflikt v současnosti*. Praha 2019.

Konkrétním cílem KSČ bylo zejména narušit kontinuitu předmnichovské armády s nově budovanou armádou po válce a změnit politický charakter armády a důstojnického sboru. K tomu směřovaly veškeré kroky vedení komunistické strany ve všech mocenských složkách státu, kde komunisté získali vliv. Ve vojenské části Košického vládního programu se podařilo komunistům prosadit pasáž o budování nové armády podle vzoru Rudé armády. Zároveň se jim podařilo prosadit navrácení politických práv vojákům včetně volebního práva a možnosti stát se členy politických stran a společenských organizací a institucí. V celém období let 1945–1948 a také v období následujícím komunisté v armádě i mimo ni porušovali zákony, rozkazy a vojenské předpisy, které byly mnohdy přitom přijaty právě z jejich iniciativy.² V porušování zákonů a předpisů v armádě zvláště vynikalo obranné zpravodajství³ pod vedením Bedřicha Reicina a osvětová služba v čele s JUDr. Jaroslavem Procházkou. Na porušování platných zákonů i vojenských předpisů se podíleli rovněž čelní představitelé komunistické strany Klement Gottwald, Rudolf Slánský, Karel Šváb a mnozí další.⁴

Síla komunistického tlaku se projevila již na prvním zasedání Vojenské rady při předsednictvu vlády v dubnu 1945, kdy komunisté podali vzápětí realizovaný návrh na odvolání (odeslání na zdravotní dovolenou) dosavadního hlavního velitele armády gen. Sergěje Ingra, zpravodajce gen. Františka Moravce (pensionování) i gen. B. Neumanna-Mirolava (odeslání na zdravotní dovolenou). Na počátku zápasu o charakter armády tak byla odstavena nejvyšší vojenská garnitura londýnského západního odboje.⁵ Klement Gottwald na tomto zasedání také navrhl sloučení pozice ministra národní obrany a funkce hlavního velitele armády, přičemž navrhl na tuto pozici gen. Ludvíka Svobodu.⁶

Trpkou skutečností bylo, že poměr sil v předsednictvu vlády i ve vládě samotné nezabránil komunistům v postupném ovládnutí ministerstva vnitra, obrany a bezpečnostních složek, které hrály velmi důležitou roli v boji o politickou moc. Nekomunistické strany, zejména národní socialisté a lidovci, si nebezpečí ovládnutí bezpečnostních složek a plynoucí následky uvědomovaly. Bohužel s tím mnoho udělat nemohly. V té době neexistovala žádná legislativní norma, která by stanovila rámec činnosti a kompetence bezpečnostních složek. Dále zde byl důležitý fakt neexistence parlamentu prakticky po celý rok 1945.⁷

Ohledně prvotní organizace poválečné armády počínaje květnem 1945 se nabízí pohled vycházející z materiálů zpracovaných pro jednání ministerstva národní obrany (MNO). Uvádějí se v něm i informace, které rozdělují organizaci budoucí armády na dvě varianty – válečnou

² Například zákon č. 72/1946 Sb. o úpravě některých právních poměrů důstojníků a rotmistřů z povolání a o převzetí některých osob do československé branné moci.

³ Obranné zpravodajství (OBZ) byla tajná služba, která působila v armádě v letech 1945–1950 a byla předchůdkyní vojenské kontrarozvědky. Vznikla u 1. československého armádního sboru v Sovětském svazu jako samostatná složka na základě rozkazu velitele sboru generála Ludvíka Svobody ze dne 7. ledna 1945. Přednostou oddělení obranného zpravodajství armádního sboru se stal nadporučík v záloze Bedřich Reicin, jeho zástupcem poručík JUDr. Karel Vaš. Konstituování OBZ se stalo důležitou součástí snahy sovětského vedení vytvořit si v osvobozeném Československu podmínky pro uplatňování vlivu v armádě i v ostatních oblastech života společnosti. SCHELLE, K. – TAUCHEN J.: *Encyklopedie českých právních dějin*. Svazek XVI. Správa veřejná – Suché. Plzeň 2015, s. 643–644.

⁴ HANZLÍK, F.: *Diskriminace a perzekuce vojáků v Československu v letech 1945–1955*. Praha 2015, s. 4.

⁵ KOLDINSKÁ, M. – ŠEDIVÝ, I.: *Válka a armáda v českých dějinách: sociohistorické črty*. Praha 2008, s. 170.

⁶ HANZLÍK, F.: *K problematice budování důstojnického sboru Československé armády v roce 1945. Přijímání důstojníků v roce 1945 – tzv. první očista*. *Historie a vojenství* 41, 1992, č. 6, s. 78.

⁷ KUDRNA, L.: *Vojenské obranné zpravodajství (1945–1950). Vývoj, organizační struktury, personální obsazení. Paměť a dějiny* 1, 2008, č. 1, s. 79.

a mírovou: „Stanovit přesně velikost armády, aby splnila podmínku využití všech lidských zdrojů do krajnosti, bude možné až po delší době, neboť vlivem odsunu Němců a Maďarů se u nás podstatně změnilo rozvrstvení obyvatelstva v hospodářském dění, a pokročilá mechanizace patrně dovolí odsátí poměrně větší procento pracovních sil z válečného průmyslu, než se dělo dříve. Bude nutno bdít nad tím, aby hospodářský stroj, pečující o zásobování armády a civilního obyvatelstva vším, co je pro boj a život nezbytně nutné, nebyl ohrožen. První oddělení Hlavního štábu stanovilo své požadavky, o nichž lze tvrdit, že jimi nebylo dosaženo horní meze a lze je brát jako vhodný podklad v naší plánovací práci nejen mobilizační, ale i mírové. Bude-li válečná organizace schválena, pak bude nutno podle ní podrobit revizi i organizaci mírovou.“⁸

Poválečná situace a obnova armády

Po skončení druhé světové války začala urychlená obnova československé armády. Základní složky pro její opětovnou výstavbu představovaly vojenské jednotky zformované v letech války v zahraničí, doplněné o nově vytvářené domácí útvary. Organizační rámec z počátku spontánnímu procesu obnovy armády dala tzv. prozatímní organizace čs. branné moci, schválená v květnu 1945. Území ČSR bylo rozděleno na čtyři oblasti (1 Praha, 2 Tábor, 3 Brno a 4 Bratislava) a postupně vzniklo 16 pěších divizí, které doplňoval tankový sbor a dělostřelecká divize. V téže době se uvažovalo i o vytvoření osmi leteckých divizí, kterých nakonec vzniklo pouze pět. I s ženijními jednotkami se dokonce původně počítalo ve válečných počtech. Vojenská rada při předsednictvu vlády na svém zasedání 15. května 1945 přijala několik důležitých rozhodnutí, které zásadním způsobem ovlivnily poválečnou výstavbu československé armády. Jedním z nich bylo přijetí prozatímní mírové organizace armády. Její zasedání řídili tehdejší náměstkové předsedy vlády Klement Gottwald a Josef David. Členy Vojenské rady byli ministr národní obrany generál Ludvík Svoboda, ministr vnitra Václav Nosek, státní tajemník na MNO plk. Mikuláš Ferjenčík a náčelník Hlavního štábu generál Bohumil Boček. Tajemníkem a zapisovatelem byl ustanoven již zmíněný mjr. JUDr. Jaroslav Procházka, pozdější nechvalně známý náčelník Hlavní správy výchovy a osvěty. Tato organizace byla schválena na vládní úrovni o deset dní později (25. května 1945) jako první všeobecná mírová organizace československé armády. Počítalo se s tím, že bude v dohledné době nahrazena novou, definitivní, vycházející z nové čs. vojenské doktríny, na níž se mělo urychleně pracovat.⁹

Počáteční optimismus v plánech na přestavbu armády byl vystřídán vystřízlivěním, pramenícím z ekonomiky těžce postižené válkou a z nedostatku lidských a materiálních¹⁰ zdrojů, což mělo na kvalitu armády nepochybně vliv. Organizace armády vycházela z organizačního rámce

⁸ Vojenský historický archiv (dále pouze VHA), f. Ministerstvo národní obrany 1946 – HŠ/4. odděl. Taj. /Dův., k. 40A, č. j. 1454. Armádní poradní sbor – zpracování materiálů pro jednání.

⁹ ŠACH, J.: *Prozatímní mírová organizace čs. branné moci v květnu 1945*. Vojenský historický ústav Praha, Vhu.cz (15. 5. 2014). Dostupné z: <http://www.vhu.cz/prozatimni-mirova-organizace-cs-branne-moci-v-kvetnu-1945/> (cit. 23. 2. 2021).

¹⁰ Ministr národní obrany se při jednání v branném výboru Ústavodárného národního shromáždění na podzim 1946 nechal slyšet, že při dostatku surovin je jinak československá armáda plně soběstačná, že průmysl poválečného Československa je schopen vyrábět veškerou výstroj i výzbroj pro potřeby armády. VHA, f. Ministerstvo národní obrany 1946, k. 10, č. j. 2137. Exposé ministra národní obrany v branném výboru Ústavodárného národního shromáždění 20. listopadu 1946, s. 5–6.

československé předmnichovské armády a současně v organizaci svazků a útvarů do značné míry kopírovala válečnou organizaci a počty Rudé armády.¹¹ Už od počátku se tak vytvářela situace, kdy se na starý základ přidávalo nové, a naopak nové bylo nutno přizpůsobovat starému.¹²

Hlavní předpoklady a zásady organizační výstavby a dislokace mírové armády řešilo MNO a Hlavní štáb již od dubna 1945. Vycházely z koncepce tzv. velké armády, která se měla stát garantem obnovené suverenity Československa. Podle původních úvah měla mít mírová armáda 180 tisíc mužů, z toho okolo 120 tisíc vojáků základní služby (v materiálech zpracovaných pro účely pro MNO se uvádí 120 tisíc branců ročně s tím, že číslo bude přesně stanoveno po provedení sčítání lidu).¹³ Armáda měla být tvořena 16 pěšími divizemi, silnými motorizovanými zálohami posílenými tanky a mohutným dělostřelectvem spolu s letectvem (to mělo mít k dispozici přes 1 900 letounů všech typů).¹⁴

Dislokace vojsk vycházela z předpokladů budoucího ohrožení Československa a možností ubytování vojsk a jejich výcviku. Hlavní štáb počítal se strategií, která v podstatě kopírovala představy obrany státu z dob první republiky včetně hlavního nebezpečí ze strany Německa a Maďarska. Nově počítala s vedením ústupových bojů do doby pomoci Rudé armády a společného přechodu do protiútoků. Tento operační plán vyžadoval spolehlivé zajištění obrany severozápadních, západních a jižních hranic státu a vytvoření silných úderných uskupení ve vnitrozemí. Proto bylo těžiště dislokace vojsk položeno do mnohem ohroženějších Čech, kde měla být rozmístěna asi polovina všech jednotek a útvarů mírové armády. Své představy o podobě organizace armády měl prezident a vrchní velitel čs. branné moci Edvard Beneš i představitelé politických stran Národní fronty. Nejednotné postoje byly i uvnitř formujícího se velení armády a mezi velitelským sborem. Odborná oblast budování armády tak byla od počátku politizována.¹⁵

Pokud se zastavíme podrobněji u pozice prezidenta Beneše jako vrchního velitele ozbrojených sil, tak ten i s ohledem na válečné zkušenosti považoval vybudování spolehlivé armády, jako nejvýznamnějšího garanta obrany státní suverenity, za jeden z nejdůležitějších úkolů a zároveň znaků poválečné konsolidace státu. Za rozhodující úkol, jak zdůraznil např. ve vystoupení před příslušníky 1. československé samostatné obrněné brigády ze západu, považoval unifikaci, tzn. splynutí východní a západní složky v jednotnou armádu, budovanou na základní tradici vytvořené v letech první republiky. V rámci přijetí delegace Svazu čs. důstojnictva 11. prosince 1945 (tato předválečná organizace měla splynout s nově se konstituujícím Svazem brannosti), byl podrobně informován o činnosti velitelského sboru čs. armády v letech druhé světové války. V poselství adresovaném Prozatímnímu národnímu shromáždění vyslovil očekávání, že především půda branného výboru nově vytvořeného zákonodárního orgánu bude představovat vhodnou

¹¹ V materiálech pro účely MNO se i přímo uvádí, že systém Rudé armády je vysoce hodnotný a vhodný pro napodobení. Bez ohledu na pozdější vazalský vztah Československa k SSSR je fakt, že po druhé světové válce panovala vůči sovětským zkušenostem s vojenskou organizací za války i v míru pochopitelný respekt. Politické rozhodnutí reprezentace státu přebírat právě tento vzor však i z pozdějších událostí můžeme chápat jako osudově chybné. VHA, f. Ministerstvo národní obrany 1946 – HŠ /4. odděl. Taj. /Dův., k. 40A, č. j. 1454. Armádní poradní sbor – zpracování materiálů pro jednání.

¹² BÍLEK, J. – LÁNÍK, J. – ŠACH, J.: *Československá armáda v prvním poválečném desetiletí: květen 1945–květen 1955*. Praha 2006, s. 35.

¹³ VHA, f. Ministerstvo národní obrany 1946 – HŠ /4. odděl. Taj. /Dův., k. 40A, č. j. 1454. Armádní poradní sbor – zpracování materiálů pro jednání.

¹⁴ Tamtéž.

¹⁵ ŠACH, J.: c. d.

diskuzní platformu k věcnému probírání a diskutování klíčových otázek rozvoje československého vojenství a budování armády.¹⁶

Jistá problematická dvojkolejnost ve vojenské oblasti se ve vztahu k pozici prezidenta republiky projevovala mimo jiné u návrhů Vojenské rady, které podléhaly schválení vlády, respektive jejího předsednictva. Prezident republiky však jako vrchní velitel ozbrojených sil neměl vůči Vojenské radě žádné pravomoci (nemohl jmenovat ani odvolávat její členy ani vyžadovat zprávy o projednávaných problémech). Prezident republiky dr. Edvard Beneš se však nechtěl vzdát svého vlivu na vývoj armády a prostřednictvím své Vojenské kanceláře svolával vojenské porady, na které zval ministra národní obrany, náčelníka hlavního štábu a další funkcionáře.¹⁷

Organizace MNO byla striktně rozdělena na část správní a část štábní (v pozdějších organizačních schématech nebylo toto rozdělení tak patrné). MNO se členilo na Hlavní štáb branné moci, sestávající se z pěti oddělení a velitelství druhů vojsk, a na Vojenskou správu. Do organizace MNO dále příslušely Hlavní správa výchovy a osvěty a Hlavní správa obranného zpravodajství. V červnu a srpnu 1945 byly vyhlášeny a upraveny nové prozatímní organizační struktury MNO. Na základě srpnové reorganizace vznikly nové složky ministerstva, a to politický a vojenský kabinet ministra, úřad státního tajemníka a také bylo upraveno zaměření některých oddělení hlavního štábu. Další organizace MNO byla vyhlášena v listopadu 1946. Řada nově vytvořených složek a oddělení byla sloučena, případně zrušena (od roku 1945 řada oddělení vznikala naprosto živelně, aniž by s těmito změnami vyjádřilo souhlas 4. /organizační/ oddělení Hlavního štábu. Počet oddělení tak dosáhl obrovského počtu 43 a počet zaměstnanců MNO vzrostl dvakrát oproti roku 1938!).¹⁸

S ohledem na poválečnou situaci v armádě je vhodné připomenout, že s pokračujícím rozpadem protihitlerovské koalice a prvními projevy studené války se stávala čím dál víc nerealistickou nejen Benešova představa Československa jako „mostu mezi Východem a Západem“, ale také možnost hlavních politických sil v Československu shodnout se na základních doktrinárních východiscích. Práce na tvorbě vojenské doktríny sice pokračovaly, ale chybělo jim jasné politické zadání, bez kterého nebylo možné dospět k cíli. Absence vlastní vojenské doktríny se po celé období let 1945–1948 negativně promítala do vojenské výstavby i budování armády. Bez vlivu na armádu, její výstavbu, přípravu i vnitřní život nemohlo zůstat ani vyostřování vnitropolitického boje, tím spíše, že do tohoto procesu byla vědomě zatahována a její budování politizováno. Představovala rozhodující mocenský ozbrojený nástroj státu, který vedle vnějšího mohl plnit i důležité vnitřní poslání. Už Košický vládní program proklamoval konec tzv. nepolitičnosti armády, protože pod ní „se skrývá podceňování morálního faktoru v boji“ a „pod její rouškou bují reakční, antidemokratické a kapitulantské tendence“. Každý voják – velitel i voják se měl stát „uvědomělým bojovníkem za svobodu národa a uvědomělým obráncem jeho svobody v budoucnosti“. Proti takto formulovanému požadavku nebylo možno i vzhledem k stále živému „mnichovskému traumatu“ vystoupit a sám o sobě také neměl ideologický podtext. Ten mu dala až jeho praktická realizace v tzv. vojenské politice KSČ.¹⁹

¹⁶ VONDRÁŠEK, V.: *Dr. Edvard Beneš a armáda. (K 50. výročí návštěvy dr. E. Beneše na Vysoké škole vojenské)*. Vojenské rozhledy 37, 1996, č. 4, s. 113.

¹⁷ BÍLEK, J. – LÁNÍK, J. – ŠACH, J.: c. d., s. 20.

¹⁸ LÁNÍK, J.: *Ministerstvo obrany 1918–1989*. Vojenský historický ústav Praha. Ministerstvo obrany České republiky. Mocr.army.cz (bez uvedené datace). Dostupné z: <https://www.mocr.army.cz/ministr-a-ministerstvo/historie/ministerstvo-obrany-1918-1989-5316/> (cit. 23. 2. 2021).

¹⁹ BÍLEK, J. – LÁNÍK, J. – ŠACH, J.: c. d., s. 16.

Pozice aspirantů v armádě a jejich hodnocení

Materiály pro účely MNO při hodnocení aspirantů uvádí: „*Aspiranti se zatím jeví na nižší morální úrovni než mužstvo a v celku je třeba jejich mravní a tím i vojenskou hodnotu klasifikovat jako méně uspokojivou. Kromě takřka úplné a zarážející názorové roztržičnosti se u mnohých projevuje i nepochopení často stupňované i nedostatkem odvahy i neochoty k chápání současných vývojových směrů. Stejně tak se mezi nimi často rýsuje neuvědomělá, pudová stranická zaujatost a odpor ke všemu novému ve státním životě, neochota logicky vysvětlovat a rozumně chápat a přijímat nynější nesnáze všeho druhu, nezdravý sklon k nesmyslnému kritizování všeho a všech mimo vlastní úzce politicko-stranický okruh. Z toho pak pramení často i neláska k SSSR, obdivování západu za každou cenu, nepochopení košického vládního programu, jeho tiché negování apod.*“²⁰

Velmi kritické hodnocení dále pokračuje: „*Pokud jsou ve školách na důst. v zál. Slováci, lze pozorovat u převážné většiny z nich vrozenou nedůvěru a zaujatost vůči všemu českému, i když oficiálně se snaží vyvolati dojem československé státní spolehlivosti. Celkem lze o aspirantech Slováci říci, že jsou ve svém složení věrnou kopií nynějších politických poměrů na Slovensku. Je jisté, že morální stav aspirantů je zčásti tvořen i dědictvím z doby okupace a zatížen nečistotou protektorátního myšlení a školení. Proto je nutný velmi pečlivý výběr nejlepších a neschopnějších osvětových důstojníků pro školy na důst. v zál. stejně jako názorově vyhraněných, charakterních a požadavkům košického vládního programu vyhovujících a oddaných velitelů a instruktorů.*“²¹

Zejména v této pasáži je přítomno jasné ideologické zaměření autora hodnocení pozice a stavu aspirantů v poválečné československé armádě. Politizace skutečně dosahovala obřích rozměrů, autor přitom vůbec nehodnotil skutečný přínos pro obranyschopnost země, která přitom měla být jedním z nejdůležitějších kritérií.

Hodnocení pro účely MNO dále pokračuje: „*Aspiranti byli vždy a všude element, kterému bylo nutno věnovat zvýšenou pozornost. Jsou to lidé v klackovských letech, kteří žijí v domnění, když absolvovali střední nebo vysokou školu, že obsáhli veškeré vědění a znalosti. Z toho titulu reklamují určité výhody a přisvojují si právo kritizovat vše co se děje. Nynější poměry jsou tím těžší, že na duše těchto lidí působily vlivy první republiky a šest let poroby, v kterážto době většina z nich zaujímala negativní postoj ke každé vrchnosti – tehdy to bylo správné a hrdinské – v němž snad v podvědomí setrvává dále.*“²²

Na závěr hodnocení uvádí s narážkami na fyzickou i psychickou připravenost vojáků, že: „*Mezi aspiranty jsou dvě kategorie osob:*

1. *Osoby, které nemají žádných prvků velitelských – jsou zpravidla i tělesně méně odolní – typičtí tichošlápkové, dřiči, prostě osoby vhodné pro podřízené práce nižších státních úředníků, kteří se až úzkostlivě vyhýbají každé tělesné práci.*
2. *Osoby schopné, chlapsky vyhraněné, neohrožené, odvážné, lidově založené, hodnotící tělesnou práci, v níž jsou zpravidla velmi obratní.*

²⁰ VHA, f. Ministerstvo národní obrany 1946 – HŠ /4. odděl. Taj. /Dův., k. 40A, č. j. 1250. Morální stav armády a konsolidace důstojnického sboru, s. 1.

²¹ Tamtéž, s. 2.

²² VHA, f. Ministerstvo národní obrany 1946 – HŠ /4. odděl. Taj. /Dův., k. 40A, č. j. 15. Taj. Vel. 1946 VO 4. Kázeň mužstva – hodnocení, s. 2.

*Tyto dvě kategorie je třeba zajistiti pro zál. důstojníky a druhou z nich je třeba přímo protěžovati na úkor skupiny první. Politická výchova u aspirantů nesmí býti vtíravá, neboť naše povaha na rozdíl od německé nepřijímá nové myšlenky slepě, nýbrž jen a jen přesvědčivě. Je nevěrohodné, že by zdatný osvětový důstojník nebyl s to přesvědčivě a logicky při různých rozpravách odůvodniti správnost našeho politického dění, které tak logicky a jasně stojí na půdě našeho státu.*²³

Zajímavý pohled na aspiranty se nabízí i v hlášeních a tajných zprávách náčelníka hlavní správy Obranného zpravodajství a pozdějšího 5. oddělení hl. štábu Bedřicha Reicina náčelníkovi hl. štábu z června 1946. V tomto případě se jedná do jisté míry o subjektivní hodnocení, které však dotváří obraz o tehdejších poměrech v armádě jako celku. Pasáž o aspirantech je uvedena pod názvem Školy na důstojníky v záloze: „*V záložní důstojnické škole železniční brigády, pokud se týče snaživosti jsou Slováci před Čechy, kteří nepracují se snahou o vyniknutí, a dosažení hodností považují za své právo, které si vysloužili. Také se to obráží ve vojenském vystupování. Poměrně značné procento žadatelů do škol na důst. v zál. musí být odmítnuto z toho důvodu, že nevyhovují podmínkám pro přijetí, ustanovenou ve V. V. čís. 18/46 z důvodů národní a politické spolehlivosti /studium na něm. školách, rodiče nár. německé, členství v Kuratoriu apod. / Velice zatěžuje okolnost, že valná část žadatelů přichází bez jakýchkoliv dokladů, potřebných k přijetí. Pro tyto si pak piší dodatečně, zatím co již jsou ve škole, nebo požadují dovolenou za účelem opatření si těchto dokladů.*“²⁴

Dále je ze strany Bedřicha Reicina uvedeno, přičemž je jasné, že právě jeho hodnocení jako vlivné osoby (navíc neštítící se i nelegálních praktik v soubojích s politickými odpůrci komunistů i s jeho osobními rivaly a nepřáteli) mohlo mít následně významný vliv na další běh věcí, toto závěrečné subjektivní hodnocení: „*Nedodání dokladů mnohdy pak vede k dodatečnému vylučování ze škol, což není žádoucí, když je možno ještě před odvelením do školy rozhodnout o přijetí na základě předložených dokladů. Zvláště velké potíže jsou při opatřování dokladů ze Slovenska. Jest rozšířena mylná domněnka, že maturant má právní nárok na přijetí do školy na důst. v zál. V tomto směru poskytnout vhodným způsobem příslušné informace veřejně. Je třeba řešiti otázku přijímání do škol na důst. v zál. zasloužilých partyzánů a příslušníků odboje, kteří mají předepsaného středoškolského vzdělání. Vesměs je pocítován nedostatek vhodných instruktorů. Pod. vedením instruktorů vystupují aspiranti velice dobře, ale svěření ve velení sami sobě, neprojevují smysl pro povinnost a odpovědnost.*“²⁵

Souhrnná zpráva v pasáži o aspirantech pokračuje i konkrétními (někdy poněkud kuriózními, jindy závažnějšími) případy jednání a chování. To se týká jak konkrétního chování jednotlivců, tak i celkové atmosféry při výcviku: „*Po příchodu aspirantů ze záložní školy na důst. v Kežmaroku na Slovensku byl učiněn dotaz a zjištěno:*

1. Po příjezdu do Popradu šlo několik aspirantů městem a potkali vojáka v koženém kabátě s brigádyrkou. Jeden aspirant nepozdravil, dotýčný ho zastavil a vynadal mu do českých psů, kolaborantů, povaleců, v Čechách že se jen váleli, mezitím co oni za Čechy bojovali, šlo o neznámého nadporučíka.

²³ Tamtéž.

²⁴ VHA, f. Ministerstvo národní obrany 1946 – NHŠ Náčelník Hlavního štábu Taj. /Dův., k. 23, č. j. 962. Souhrnná zpráva o armádě, s. 29.

²⁵ Tamtéž, s. 29–30.

2. V prvních dnech po příjezdu byli aspiranti při výcviku svědky častého omdlévání frekventantů, kteří padli slabostí z nedostatečné stravy. Viděli, jak instruktoři tamního pluku používali při výcviku prušáckého drillu, t.j. nezbytné rákosky, stavění vojáků do dřepu na smetišti, přičemž museli křičet: „Nám se na vojně líbí, my na vojně zůstanem“. K rozšíření nesouladu mezi českými aspiranty a mužstvem pluku přispělo odebrání přikrývek mužstvu pluku, prý pro aspiranty. Tito žádné nedostali a po čase byly mužstvu přikrývky vráceny. Toto se několikrát opakovalo. Po delší době se slov. vojáci dozvěděli o pravém stavu věcí.

3. Při dodatečné přísaze frekventanti, kteří byli ve škole před 28. říjnem, konané narychlo v neupravené jízdárně v sobotu odpoledne, četl přísahu vel. školy plk. Pleva, přičemž měl ledabyle ruku v kapse. Jízdárna byla bez státních vlajek a obrazu prezidenta.²⁶

V další části souhrnná zpráva jako sonda do atmosféry tehdejší doby výmluvně pokračuje nejen v dalším výčtu konkrétních nedostatků, ale i s ohledem na politické preference a nastoleným kurzem v duchu sblížení se s politikou SSSR uvádí ze strany hodnotících tyto zjištění a informace: „4. Jídlo bylo kvalitou velmi špatné a množstvím neodpovídající stravovací normě. Toto a poměry vládoucí ve škole vedly k písemné hromadné prosbě na MNO, která byla odeslána počátkem prosince. V prosbě byly uvedeny případy svědčící o záporném postoji slovenských důstojníků k českým aspirantům. Při přednáškách byly očividně zveličovány přednosti něm. armády příslušníky bývalých slov. jednotek, bojujících proti Rusům. Je domněnkou, že kpt. Hrabovecký a por. Mazur dostali za zásluhy železně kříže. Mimo uvedených bodů obsahovala prosba řadu detailních případů. Výsledkem prosby bylo vyšetřování, které vedl plk. Hluchý z VO 4 a jenž shledal po vyšetřování tuto prosbu malichernou. Dle jeho uznání byla stížnost na jídlo bezpředmětná a jídlo uznáno za bezvadné. Dávka a jakost byla totiž vzhledem k ohlášené návštěvě tohoto dne nápadně zvýšena. Následujícího dne bylo zjištěno, že se provařilo 80 kg mouky, načež další byl opět nedostatek. Značná část slovenských aspirantů, instruktorů a mladších důstojníků byli zastánci slov. režimu a stavěla se proti Tisovu odsouzení. Pro případ jeho odsouzení dávali najevo, že by vznikla vzpoura ve slovenské armádě. Jeden frekventant – Slovák se vyjádřil, že Tiso udělal pro Slovensko více než prezident Beneš pro celé Československo.

5. Frekventanti slov. národnosti ve škole na důst. protitank. děl. v zál. v Olomouci připravují odeslání memoranda na MNO, SNR a Sbor povereníkov. V něm se staví za ty, kteří byli vyloučeni se školy podle VV.18/1945, čl. 192, stať II. a podle výnosu MNO č.j. 6766/dův. hl. št. I. odděl. ze dne 7. března 1946, protože studovali na vysoké škole s vyučovací řečí německou.²⁷

K tomu je ještě závěrem uvedeno, že se poukazuje na to, že se vylučují Slováci, kteří studovali v Německu a nemají od ONV nebo i vyšších slovenských civilních úřadů potvrzení o národnosti a státní spolehlivosti. Pisatelé to považují za nespravedlivé a připojují pohrůžku, že nebude-li odvoláno výše uvedené nařízení, že z kolegiální povinnosti odvolají žádosti do zál. důst. školy a budou žádat zpět k útvarům. Iniciátory celé akce jsou pro studium na německých vysokých školách vyloučení voj. asp. Jan Štofko a voj. asp. Desider Šatura. Spis má být podepsán všemi frekventanty slov. národnosti a měl být předložen 7. nebo 6. května 1946. Veliteli školy bylo nařízeno, aby v součinnosti s osvět. důstojníkem uvedl názory frekventantů poučením na správnou míru a varoval je před ukvapenou akcí.²⁸

²⁶ Tamtéž, s. 29–30.

²⁷ Tamtéž, s. 30.

²⁸ Tamtéž, s. 31.

Nasazení aspirantů v roce 1947 s tragickým vyústěním

Stručně uvedu i případ²⁹ nejtragičtějšího vojenského vystoupení (z hlediska bilance ztrát dosud nepřekonaného v československé ani v novodobé české armádě), kterého se v roce 1947 účastnili právě aspiranti v boji s Burlakovou³⁰ jednotkou Ukrajinské povstalecké armády (UPA) ze dne 5. srpna 1947 u Lupčianské Magury. Z pohledu československé armády šlo při přechodu jednotek UPA (tzv. banderovců)³¹ v létě a na podzim 1947 přes Československo směrem do Bavorska od skončení druhé světové války o jeden z nejnáročnějších úkolů, co se týká ochrany vlastních hranic.

Souhrnná zpráva div. gen. H. Píky k okolnostem předcházejícím střetu u Magury uvádí i tyto informace: „*Také jednotky, které bránily přechodu band z Polska do ČSR, pod krycím jménem Teplice, musely být následkem odchodu ročníku 1925 rovněž silně redukovány. A právě v této době – počátkem června 1947 – začalo silně pronikání band na Slovensko. Uzavření hranic bylo ponecháno, vedle několika vojenských rot, jen stanicím SNB a Finanční stráž. Protože tyto nestačily, musel být znovu narychlo zesilován zvláštní vojenský útvar Teplice. To nebylo z jednotek ze Slovenska, kde hrozilo nebezpečí všude, možné. Muselo být i z těchto důvodů narychlo sestaveno několik nových jednotek v Čechách a na Moravě. K tomu však nebylo ani zde dosti mužstva z jediného ročníku 1924. Nezbylo tudíž než použití aspirantů z roč. 1924, kteří právě dokončili školu záložních důstojníků a prodělali navíc 1 měsíc ve výcvikových táborech a byli tudíž nejlépe vycvičeni a již organizováni v jednotky.*“³²

Do boje proti Burlakově těžkými střety zocelené jednotce tak byli vysláni nezkušení aspiranti, což se bohužel vzápětí projeвило. 5. srpna 1947 byli v boji³³ zabití aspiranti des. Jozef Hakl (ročník 1923), desátník Miroslav Kareš (ročník 1924), svob. Miroslav Neumann (ročník 1923),

²⁹ Podrobně viz ŘEPA, T.: *Střet na Maguře 5. srpna 1947. Boj československé armády s Burlakovou jednotkou Ukrajinské povstalecké armády*. In: Binar, A. (ed.): *Ozbrojené síly a československý stát*. Brno 2020, s. 261–274.

³⁰ Volodymyr Ščyhels'kyj alias Burlak (8. srpen 1920–7. duben 1949) byl jeden z vůbec nejschopnějších velitelů banderovských sotní. Pocházel z vlastenecky založené rodiny a také si vzal dceru řeckokatolického faráře. Osudy Burlaka během druhé světové války jsou ve znamení působení v rámci Ukrajinské milice, což byly bezpečnostní jednotky zajišťující klid, jakási obdoba policie. Po přechodu fronty všichni banderovci odcházejí do lesů na smlouvené místo, kde se setkávají s dalšími budoucími členy sotně Burlak nebo v té době ještě spíše její platformy. Sotňa Burlak tedy vzniká na přelomu let 1944 a 1945. V noci z 21. na 22. června 1947 se jako reakce na předcházející události a tlak Polské armády Burlakova sotňa přesunula už natrvalo na území Československa. I díky osobnosti svého velitele si sotňa Burlak na rozdíl od jiných jednotek UPA dokázala udržet dobrou morálku. Burlak byl se zbytkem velení své sotni dopaden v noci z 3. na 4. září 1947. Nakonec byl po několika měsících, a dokonce i jednom nezdařeném útěku z kasáren v Košicích, vydán do Polska, kde byl 7. dubna 1949 popraven. ŘEPA, T.: *Banderovci. Politické souvislosti, následky zneužití tématu komunistickou propagandou, návaznost na hybridní konflikt v současnosti*, s. 154–177.

³¹ „Banderovci“ je pojmenování přijaté především protivníky a nepřáteli členů Organizace ukrajinských nacionalistů (OUN), konkrétně Banderovy frakce v OUN, tedy OUN(b), či Ukrajinské povstalecké armády (UPA) jakožto vojenské složky OUN vzniklé v roce 1942, přičemž toto označení má negativní nádech. Členové OUN(b) a UPA se sami takto nikdy nenazývali, postupem času se však toto pojmenování natolik vžilo, že je těžké v rámci této problematiky pracovat s jiným hodnotově neutrálním pojmem, aby jak odborným, tak laickým kruhům bylo okamžitě jasné, o čem je vlastně řeč. Vnitrostátní politický rozměr přesunu banderovců přes poválečné Československo je stále poněkud v zajetí klíšé a stereotypů vytvářených komunistickou propagandou, a právě již samotný problematický výraz „banderovci“ o tom výmluvným způsobem vypovídá. ŘEPA, T.: *Banderovci v Československu 1945–1947. Výbrané politické a vojenské aspekty*. *Securitas Imperii* 34, 2019, č. 1, s. 118.

³² VHA, f. VKPR, k. 10, č. j. 1191 – Aspiranti nasazení proti Banderovcům – zpráva z 23. srpna 1947, s. 2–3.

³³ Archiv ministerstva vnitra Slovenské republiky Levoča, f. E10-3V 1947, k. 2, č. j. 1712/Taj. – 1. oddělení 1947. Osobní rozkaz číslo 18 a hlášení pro velitele skupiny Teplice brigádního generála Júlia Noska ze dne 6. srpna 1947 ve 21.00 hod.

svob. Bohumil Padúch (ročník 1924), svob. Jozef Šíkula (ročník 1923) a des. Jindřich Vrba (ročník 1924). Jednalo se mimo vši pochybnost o smrt naprosto zbytečnou. Kvůli podcenění průzkumu a nedodržení základních bezpečnostních pravidel při pohybu v terénu, kde mohli protivníka předvídat a očekávat, narazili na sotňu Burlak, proti které byly jinak již předtím nasazeny největší síly armády a bezpečnostních složek.³⁴ I vlivem ztrát z předchozích střetů se tentokrát Burlak boji nesnažil vyhnout a vojáky odstrašit, ale nařídil cílenou palbu na československé vojáky. I proto bylo tolik obětí, což později Burlak po svém zadržení sám vyšetřovatelům takto popisoval a vysvětloval.³⁵ Největší chybou bylo podcenění průzkumu a pohyb v sevřených útvarcích, kdy šli vojáci ve skupince těsně vedle sebe, tudíž byli snadným terčem, a ne v rozptýlené rojnici.³⁶ Padlí vojáci byli v lednu 1948 vyznamenáni československým válečným křížem 1939 in memoriam.³⁷

Celkem v boji toho dne padlo šest vojáků a sedmý se smrtelně zranil při nešikovné manipulaci s vlastní zbraní.³⁸ Byli raněni i další vojáci aspiranti Vladimír Turzák (ročník 1924), Miloslav Kvapil (ročník 1924), Vítězslav Ševčík (ročník 1924), Karel Daněk (ročník 1924), Adolf Hynek (ročník 1924). Vláda v září 1947 rozhodla i o zaopatření obětí bojů v takovém smyslu, aby ranění (například z důvodů následné invalidity) či příbuzní obětí a pozůstalí, byli odškodněni stejně jako kdyby k jejich úmrtí či zranění došlo za válečného stavu.³⁹

Nejdůležitějšími postavami v následném vyšetřování byly především dvě osoby – podplukovník Edmund Meixner jakožto velitel v tomto úseku obrany zasahující jednotky praporu Rys spadající pod velení skupiny Teplice a četař aspirant Alois Rambousek jakožto velitel průzkumné hlídky, která utrpěla při střetu zmíněné závažné ztráty.⁴⁰ Postup obou byl následně vyšetřován, několikrát byli vyslýcháni, přičemž zodpovědnost se snažili svalovat především jeden na druhého, i to ukazuje, že poměry v nasazených jednotkách aspirantů skutečně nebyly ideální a ani nikdo nadřizený nebyl ochoten přiznat chyby v celém přístupu k nasazení armády proti skupinám UPA.⁴¹

Tragická bilance střetu na Maguře se neobešla bez reakce veřejnosti. Dne 14. srpna 1947 se v Praze konala tisková konference. MNO spolu s ministerstvem vnitra podaly zástupcům tisku výklad o celé věci. Přitom je požádaly o utajení zpráv, které by mohly poškodit akci československých orgánů. Avšak zprávy ze soukromých pramenů, a zvláště úřední zpráva o srážce dne

³⁴ ŠMIGEL, M.: *Banderovci na Slovensku (1945–1947). Niektoré aspekty pôsobenia jednotiek Ukrajinskej povstaleckej armády na území krajiny*. Banská Bystrica 2007, s. 84.

³⁵ Archiv bezpečnostní složek, f. 305 (Ústředna Státní bezpečnosti 1945–1948), inv. j. 305-143-1 – Burlakova přímá výpověď sepsaná dne 7. září 1947.

³⁶ ŘEPA, T.: *Banderovci. Politické souvislosti, následky zneužití tématu komunistickou propagandou, návaznost na hybridní konflikt v současnosti*, s. 166.

³⁷ Tuto informaci obsahuje rodinné album desátníka aspiranta Jindřicha Vrby. Přesná datace vyznamenání jeho osoby je 26. ledna 1948. Album je v držení rodiny Vrbových; ŘEPA, T.: *Střet na Maguře 5. srpna 1947. Boj československé armády s Burlakovou jednotkou Ukrajinské povstalecké armády*, s. 268.

³⁸ ŘEPA, T.: *Banderovci. Politické souvislosti, následky zneužití tématu komunistickou propagandou, návaznost na hybridní konflikt v současnosti*, s. 166.

³⁹ VHA, f. VKPR, k. 10, č. j. 216 – Rozhodnutí vlády na 101. schůzi o zaopatření obětí bojů proti banderovcům ze dne 9. září 1947, s. 1–2.

⁴⁰ ŘEPA, T.: *Střet na Maguře 5. srpna 1947. Boj československé armády s Burlakovou jednotkou Ukrajinské povstalecké armády*, s. 268.

⁴¹ VHA, f. VKPR, k. 10, č. j. 1191 – Výpis z hlášení velitele Rys pplk. pěchoty E. Maixnera o průběhu boje proti UPA skupině Burlak dne 5. srpna 1947 v prostoru Ľupčianská Magura, s. 1–3; VHA Bratislava, f. Banderovci, k. 17, inv. č. 38 – Protokol sepsaný dne 7. srpna 1947 s četařem aspirantem A. Rambousekem, s. 1–7.

5. srpna 1947, jejíž obětí bylo 6 aspirantů, způsobilý rozruch ve veřejnosti. Do vojenské kanceláře následně došla jednak anonymní žádost rodičů aspirantů o vystředání jednotek složených z aspirantů, a také zpráva otce jednoho z padlých aspirantů, kde vytýká vojenské správě zbytečnou oběť. Dále došla na hlavní štáb řada stížností aspirantů na nesprávnosti při vedení vojenských akcí. Ministerstvo národní obrany odpovědělo, že všechny tyto skutečnosti vede v patrnosti a provádí potřebná šetření. Vojenská správa dále sdělila, že disponuje velmi slabými početními stavy prezenčně sloužícího mužstva a jako protiopatření zařazuje nově do stíhacích oddílů částečně i mužstvo náhradní zálohy s dvouměsíčním nedostatečným výcvikem, což opět zvyšuje možnost ztrát.⁴²

Armádní vyšetřování nakonec vyznělo do ztracena a konkrétní viník nalezen nebyl.⁴³ Z dostupných pramenů je znát, že nadřízená místa nechtěla tragický střet uzavřít s tím, že byl odpovědný pouze jeden konkrétní viník, šlo o sérii chybných rozhodnutí proti mnoha lety střetů zocelené skupině UPA.⁴⁴ Nasazení československé armády proti UPA, které přineslo i neradostnou bilanci ztrát u Ľupčianské Magury 5. srpna 1947 do jisté míry vystihuje zvláštní období od konce války do převzetí moci komunisty, tedy tzv. třetí republiky, kdy stála společnost na jakémsi rozcestí a rozhodovala se bohužel zdaleka ne jen svobodně a bez vnějších vlivů, kterým směrem se dát. Jednoznačně totiž nešlo jen o poměrně rozsáhlé vojenské operace vedoucí k definitivnímu politickému a vojenskému řešení přechodu UPA přes Československo, přičemž rozměr úspěšné ochrany státních hranic a nasazení postupně konsolidované československé armády je důležité připomínat, ale také o účelová politická rozhodnutí, kterými se komunisté postupně snažili⁴⁵ ovládnout politickou scénu.⁴⁶

Závěrem

V této studii jsem se čtenáře pokusil seznámit s poválečnou konsolidací československé armády se zaměřením na skupinu aspirantů. Tento proces nebyl vůbec jednoduchý a už od počátku se strhnul souboj o to, kdo bude ovlivňovat směřování armády jako významné instituce pro chod celého státu. Již od počátku bylo také jasné, že na formování armády budou působit geopolitické

⁴² VHA, f. VKPR, č. j. 189 – Činnost band UPA na našem území a provedená protiopatření. Zpráva pro prezidenta republiky z 21. srpna 1947, výtah o tiskové konferenci konané v Praze 14. srpna 1947, s. 6–7; ŘEPA, T.: *Střet na Maguře 5. srpna 1947. Boj československé armády s Burlakovou jednotkou Ukrajinské povstalecké armády*, s. 271–272.

⁴³ VHA Bratislava, f. Banderovci, k. 17, inv. č. 38 – Uzavření prověřování četaře aspiranta A. Rambouska, s. 6–7.

⁴⁴ ŘEPA, T.: *Střet na Maguře 5. srpna 1947. Boj československé armády s Burlakovou jednotkou Ukrajinské povstalecké armády*, s. 272.

⁴⁵ Jedním z mnoha dokladů takového jednání je např. zpráva mjr. Miroslava Dudy, velícího důstojníka pohotovostního pluku Slovensko z 24. září 1947 o stavu československé armády nasazené proti UPA, určená přímo k rukám Rudolfa Slánského a ústředního sekretariátu KSČ. Důstojník SNB zde popisuje politické preference (včetně členství v nekomunistických stranách) zúčastněných armádních velitelů a mužstva, rozděluje přitom zvlášť českou a slovenskou národnost, v závěru dokonce hovoří o politické uvědomělosti. Muzeum policie České republiky, f. Československé bezpečnostní složky v letech 1945–1989, inv. j. VI – D-16 – Československá armáda na Slovensku nasazená proti bandám UPA – poznatky, Zpráva k rukám generálního tajemníka Rudolfa Slánského a ústřednímu sekretariátu KSČ z 24. října 1947, s. 1–5.

⁴⁶ ŘEPA, T.: *Banderovci. Politické souvislosti, následky zneužití tématu komunistickou propagandou, návaznost na hybridní konflikt v současnosti*, s. 27–28.

faktory, zejména větší příklon k SSSR. Některé legislativní kroky iniciované komunisty začaly okamžitě měnit stávající poměry v neprospěch prozápadně orientovaných armádních velitelů. Změny se však dotkly i všech ostatních složek armády a výjimkou nebyli ani aspiranti jako jakýsi budoucí důstojnický dorost. V hodnocení jejich úrovně, nedostatků a dalších konkrétních prohřešků získáváme i přes nutný kritický odstup výpověď o tehdejších poměrech. Významné je především velmi časté srovnávání podle národnosti a zdůrazňování malých zkušeností aspirantů.

Jako příklad nasazení aspirantů je ve studii uvedeno střetnutí u Lupčianské Magury 5. srpna 1947, které si vyžádalo smutný rekord v počtu obětí. To, že proti skupinám UPA, jakožto zvenčí přicházejícím ozbrojencům, byla nasazena armáda, je pochopitelné. Velmi problematické to však bylo právě u nezkušených aspirantů, kteří se nemohli rovnat svými návyky a disciplínou v dlouholetém boji a proti přesile zběhlému protivníkovi. Jejich velení si nepočínalo správně, a i když vyšetřování neurčilo konkrétního viníka, zbytečně ztracené životy mladých vojáků svědčí přinejmenším o chybném přístupu k celé akci. Politické tlaky na armádu si také při nasazení vojáků proti UPA vybraly svoji daň a armádu vystavily další velké zatěžkávací zkoušce. Definitivní rozuzlení přinesl až komunistický převrat, který následně vedl k perzekuci vojáků, důstojnického sboru a případům justičních vražd, což armádu zatížilo morální křivdou na desítky let dopředu. Je však třeba si připomínat i cestu, která těmto nezákonnostem předcházela, přičemž i příklad posuzování a nasazení aspirantů nám k tomu může poskytnout další snad i přínosný vhled.

Mgr. Bc. Tomáš Řepa, Ph.D.
Katedra teorie vojenství
Fakulta vojenského leadershipu
Univerzita obrany v Brně
Kounicova 65
662 10 Brno
Česká republika
e-mail: tomrepa@seznam.cz